

Entrevista a Melissa G. Moyer

Emili BOIX-FUSTER

Societat Catalana de Sociolingüística

*P*er què us heu especialitzat en sociolingüística?

El meu interès per la sociolingüística data des del començament dels meus estudis universitaris en els anys setanta a la Universitat de Georgetown, als Estats Units, on ensenyaven alguns dels sociolingüistes més destacats del moment, com Roger Shuy, Walt Wolfram, Ralph Fasold o Shaligram Shukla. Estar en contacte amb persones que impartien cursos sobre sociolingüística —sobretot des d'un enfocament variacionista— era un element important, però també era important per a mi intentar connectar els estudis amb les meves inquietuds socials del moment.

Com us va formar en aquest camp?

M'agradaria distingir entre, d'una banda, la meva educació formal a la Universitat de Georgetown —on vaig estudiar amb Ralph Fasold— i a la Universitat de Stanford —on vaig tenir l'oportunitat d'investigar amb John Rickford, Penelope Eckert i Charles Ferguson—, i, de l'altra, la formació més informal de què em vaig beneficiar a Barcelona. A Catalunya vaig estar en contacte amb persones com José Manuel Blecua —que va dirigir la meva tesi de llicenciatura a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) sobre la variació lingüística en l'andalús—, Antoni M. Badia i Margarit —que em va ensenyar sobre la llengua dels barcelonins—, Miquel Siguan —a les conferències del qual vaig assistir sobre plurilingüisme a les escoles i la psicolingüística—, Maite Turell —que es va formar amb William Labov a la Universitat de Pennsilvània i que em va influir amb el seu estudi sobre la llengua dels treballadors en una fàbrica d'automòbils a Barcelona—, Helena Calsamiglia i Amparo Tuson —amb la seva recerca sobre l'alternança de llengües a Barcelona i, també més endavant, amb les seves recerques sobre el discurs. Els sociolingüistes Rafael Ninyoles, Lluís Aracil i Francesc Vallverdú van ser les persones, entre d'altres, que a Catalunya i a València també vaig poder llegir i que em van introduir a la complexitat del bilingüisme en l'àmbit català.

En sociolingüística, quins (o quines) autors us han inspirat més en la vostra carrera acadèmica? Qui us va influir més?

Potser de qui més he après és de Monica Heller, de la Universitat de Toronto, al Canadà, que ha treballat el tema del bilingüisme al Quebec des d'un enfocament de la sociolingüística crítica. Encara que no vaig ser alumna seva, els seus escrits i la meva

relació professional amb ella han estat crucials per a la meua manera d'entendre i practicar la sociolingüística actualment.

Quins treballs i quins resultats destacaríeu del vostre grup de recerca a la UAB?

El grup de recerca CIEN (Comunicació Intercultural i Estratègies de Negociació de Significats) va sorgir com a grup de recerca en el Departament de Filologia Anglesa i de Germanística de la UAB, l'any 2001, arran d'un projecte de recerca concedit per la DGICYT per a començar a estudiar des d'un enfocament crític i etnogràfic el multilingüisme sorgit a Barcelona arran de l'arribada de la immigració. Crec que el nostre grup d'investigació va ser pioner en la introducció de la sociolingüística crítica a Catalunya, potser també amb la tesi de Joan Pujolar. Les tesis de màster i de doctorat com les d'Eva Codó, Maria Sabaté-Dalmau, Maria Rosa Garrido, Massimiliano Sassi, Andrea Sunyol i Hanna Klimava són un exemple de la investigació que es porta a terme en el nostre grup des d'un enfocament etnogràfic i crític. Totes aquestes persones són actives professionalment i participen en el món acadèmic de la sociolingüística internacional amb publicacions de qualitat.

Hi ha prou reflexivitat metodològica en la recerca d'aquest país?

L'any 2020 crec que sí, que hi ha suficient reflexivitat i diversitat metodològica en la investigació sobre temes sociolingüístics. Actualment es practiquen diferents línies teòriques i metodològiques en l'àmbit de la sociolingüística catalana. Amb anterioritat crec que no hi havia tanta reflexió sobre els diferents corrents metodològics que es practicaven fora de les nostres fronteres.

Com aconselleu recollir dades sobre el comportament bilingüe i multilingüe? Quins controls d'entrada (gate-keeping encounters) prioritzaríeu?

Aquí hi ha dues preguntes una miqueta diferents. Pel que fa a la manera de recollir dades sobre el comportament lingüístic bilingüe o multilingüe, depèn de les preguntes de recerca que es facin. No és el mateix recollir dades sobre el bilingüisme si es volen estudiar qüestions de poder i exclusió social sobre la base de pràctiques lingüístiques bilingües o multilingües. Això es diferent de recollir dades sobre el nombre de parlants en el territori que sap llegir, escriure i entendre el català. En un cas recomanaria un treball de camp etnogràfic, i en l'altre, un qüestionari —tipus cens lingüístic.

Quant a la segona pregunta, la veritat és que no parlaria de situacions de *gate-keeping* sinó d'aquells *sites* o contextos lingüístics on es pot observar algun tipus de contradicció o conflicte que requereix una explicació. Per exemple, en un poble turístic que hem estudiat, voldria explicar per què la migració de països en via de desenvolupament acaba aprenent les llengües locals (castellà i/o català), mentre que els europeus del nord que hi tenen propietats no veuen en general la necessitat d'aprendre ni català ni castellà. Naturalment, sempre hi ha excepcions. Un altre exemple on trobo una paradoxa que cal explicar és en l'àmbit laboral, on es requereixen coneixements d'anglès quan en realitat, en la major part dels casos, no es necessita aquesta llengua per a desenvolupar la feina. Tot i així, si es vol aconseguir una entrevista per a accedir a una

feina, cal tenir un cert nivell d'anglès. També m'interessa la comunicació i la interacció comunicativa amb persones que tenen un impediment de parla greu i com la discriminació amb aquestes persones és manifesta mitjançant una comunicació infantilitzada. Aquests són els temes que considero importants perquè podrien aclarir paradoxes observables en la societat.

Com aconsellariu a un estudiant arribar a tenir una percepció ajustada del que és una etnografia del bilingüisme i el multilingüisme?

Justament, imparteixo un curs sobre això en el màster Estudis Avançats de l'Anglès a la UAB que es diu «Sociolinguistics of bilingualism and multilingualism: A critical approach». En primer lloc, un estudiant ha d'entendre que un enfocament qualitatiu i etnogràfic consisteix a adoptar un enfocament ontològic i epistemològic diferent; molt diferent d'un enfocament positivista, deductiu o empíric. És important que l'estudiant entengui la llengua com una forma d'acció social i com a pràctica, i no com un sistema lingüístic ancorat en la norma. També afegiria una perspectiva històrica sobre ideologies lingüístiques i el seu paper en la construcció de nacions i d'estats.

En una societat en temps de crisi, quins valors i símbols té l'anglès?

Per a entendre el paper i el significat de l'anglès en l'actualitat, és necessari situar l'anglès en l'àmbit del sistema econòmic neoliberal en el qual estem immersos. Atès el lloc que ocupa l'anglès com a llengua global i l'ús que té com a *lingua franca* en l'àmbit mundial, existeix el convenciment que si les nostres netes o nets no aprenen anglès tindran menys avantatges a la vida per a aconseguir una ocupació ben remunerada i una bona posició social.

Sens dubte, saber anglès dona accés a determinats privilegis i tipus de treball, però la creença que saber anglès automàticament permetrà aconseguir una bona ocupació és errònia, sobretot en aquesta nova etapa postcoronavirus en què el problema serà la manca de llocs de feina.

Què creieu que pot aportar la sociolingüística catalana a la sociolingüística general? I a l'inrevés?

Depèn de què és el que s'entén per *sociolingüística catalana*. Es podria interpretar com a) el cas català, i què pot aportar al coneixement, o b) l'aportació del conjunt de sociolingüistes catalans al coneixement sociolingüístic. Suposo que pot haver-hi aportacions catalanes dels dos tipus al coneixement acadèmic en general. Crec que l'èxit de l'experiència educativa d'immersió, per exemple, podria ser una contribució important. Per un altre costat, la qualitat acadèmica de la recerca dels sociolingüistes que practiquen des de Catalunya o que són de fora i contribueixen a explicar la situació lingüística de Catalunya és una altra aportació de la sociolingüística catalana.

Quines escoles dominen ara en la sociolingüística internacional?

Més que escoles, crec que hi ha temes que s'investiguen i preguntes que s'estan fent en l'àmbit internacional, però també aquí a Catalunya. El paper de la planificació

lingüística i l'educació és un dels temes destacats de la recerca actual. Un altre tema que ha adquirit una importància més gran és la recerca que planteja preguntes sobre poder, desigualtat, ètica i exclusió social. Els plantejaments sociolingüístics variacionistes per a explicar el canvi lingüístic des d'una perspectiva sincrònica ja no tenen tanta rellevància, a causa de la manera de classificar els parlants en categories fixes i inamovibles que acaben per no captar la diversitat i la complexitat d'identitats de les societats actuals.

Com expliqueu que, dins les llengües minoritzades europees, el català sigui relativament la més resistent des del punt de vista social? Com ho explicaríeu als outsiders?

Pel valor social positiu que té per a una gran part de la societat catalana.

Quin futur veieu per a la llengua catalana? Sou moderadament optimista? Per què?

Un futur raonablement bo.

A Espanya hi ha quatre grans zones lingüístiques: castellana, catalana, gallega i basca. Creieu que estan prou i ben reconegudes des dels punts de vista polític i social? El tractament polític que se'n fa, és prou correcte?

Crec que, a Espanya, les llengües de Catalunya, del País Basc i de Galícia no estan prou reconegudes, si es compara amb països com el Canadà, on, per exemple, el dret a utilitzar el francès es reconeix en tots els àmbits de l'Estat. Suposo que és pel fet que aquest dret està reconegut a la Constitució. La manera d'articular el bilingüisme en l'àmbit legal és força important i, tal com s'ha fet a la Constitució espanyola, no es respecta una pràctica de diversitat lingüística.

Quins tres llibres preferits us enduríeu a una illa deserta?

Les obres completes de Shakespeare; música clàssica especialment antiga —i també contemporanis com Philip Glass i Keith Jarrett—, i poesia de Mario Benedetti.

Un heroi de ficció preferit?

Mafalda.

Un personatge històric o actual a qui admireu?

Greta Thunberg.

Si no haguéssiu estat sociolingüista, què us hauria agradat ser?

Arquitecta o directora d'orquestra.

Les qualitats que més aprecieu en una persona?

La tolerància, la solidaritat i el sentit de l'humor.

I les que més us disgusten?

La intolerància, la injustícia i la mentida.

El tret principal del vostre caràcter?

L'empatia.

Què aconsellariu a una jove que comença a estudiar sociolingüística?

Que s'ho qüestionés tot des d'un enfocament crític, tenint en compte les estructures de poder.

Dues paraules que us fascinin i dues que odieu?

Em fascinen les paraules *rauxa* i *seny* i la dificultat de trobar-ne una bona traducció a l'anglès. Odio la vulgaritat gratuïta.

La vostra ocupació preferida quan no us ocupa la sociolingüística?

La música, el cinema, caminar, analitzar i raonar.

En la discussió sobre llengua i gènere, quina és la vostra posició?

Continuem vivint en una societat profundament desigual per a la dona. El paper de la llengua és important, ja que les paraules produeixen i reproduïxen formes de pensar habituals sobre les dones. Usar un llenguatge més inclusiu ajudarà a crear una sensibilitat millor.

UNA SELECCIÓ DE PUBLICACIONS DE MELISSA G. MOYER

Volums editats

DUCHÊNE, A.; MOYER, M. G.; ROBERTS, C. (ed.) (2013). *Language, migration and social inequalities: A critical sociolinguistic perspective on institutions and work*. Bristol: Multilingual Matters. ISBN 978-1-78309-099-0.

MOYER, M. G. (ed.) (2018). «Language, mobility and work». *Journal of Language and Intercultural Communication*, número especial. ISSN 1470-8477.

WEI, L.; MOYER, M. G. (2008). *The Blackwell guide of research methods in bilingualism and multilingualism*. Oxford: Blackwell. 600 p. ISSN 978-1-4051-7900-3. [Premiat per la British Association for Applied Linguistics el 2009]

Articles de revistes

MOYER, M. G. (1990). «Anàlisi conversacional de l'alternança lingüística a Gibraltar». *Límits: Revista d'Assaig i d'Informació sobre les Ciències del Llenguatge*, núm. 9, p. 31-46. ISSN 0213-6546.

— (1991). «La parla dels immigrants andalusos al barri de Sant Andreu». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 9, p. 83-100. ISSN 0211-0784.

— (1998). «Entre dos lenguas: contacto de inglés y español en Gibraltar». *Foro Hispánico: Revista Hispánica de Flandes y Holanda*, núm. 13, p. 9-26. ISSN 0925-8620.

- MOYER, M. G. (2010). «The management of multilingualism in public, private and non-governmental institutions». *Sociolinguistic Studies*, vol. 4, núm. 2, p. 267-296. ISSN 1750-8657.
- (2011). «What multilingualism? Agency and unintended consequences of multilingual practices in a Barcelona health clinic». *Journal of Pragmatics*, vol. 43, núm. 5, p. 1209-1221. ISSN 0378-2166.
- (2017). «In honor of William Labov». *Nexus*, vol. 17, núm. 2, p. 31-37. ISSN 1138-7564.
- (2018). «Language, mobility and work». *Language and Intercultural Communication*, vol. 18, núm. 4, p. 357-361. ISSN 1470-8477.
- (2018). «English in times of crisis. Mobility and work among young Spaniards in London». *Language and Intercultural Communication*, vol. 18, núm. 4, p. 424-435. ISSN 1470-8477.
- MOYER, M. G.; CLEMENTE, I.; RUBIO, G.; GIMÉNEZ, M. D. (2018). «VOICEITT: Una nova tecnologia de reconeixement de la veu per a persones amb impediment de la parla». *Logopèdia*, núm. 33, p. 27-28. ISSN 1696-1544.

Capítols de llibres

- MOYER, M. G. (2012). «Sociolinguistic perspectives on language and multilingualism in institutions». A: MARTIN-JONES, Marilyn; GARDNER, Sheena (ed.). *Multilingualism, discourse and ethnography*. Londres: Routledge, p. 34-47. ISBN 978-0-415-87494-6.
- (2013). «Language as a resource. Migrant agency, positioning and resistance in a health care clinic». A: DUCHÊNE, Alexandre; MOYER, Melissa; ROBERTS, Celia (ed.). *Language, migration and social (in)equality: A critical sociolinguistic perspective on institutions and work*. Bristol: Multilingual Matters, p. 196-224. ISBN 978-1-78309-099-0.
- (2016). «Work». A: FLORES, N.; GARCÍA, O.; SPOTTI, M. (ed.). *The Oxford handbook of language and society*. Oxford: Oxford University Press, p. 505-525. ISBN 9780190212896.